

quam petiit debitum, atque ita multo tempore in eo statu permaneat, quamvis postea incipiat debitum exigere, non videtur alter obligandus, ut primæ petitioni statim consentiat, et consummet matrimonium, sed, si potest, debet potius statim ad religionem advolare, et votum suum implere; quia alter tacendo, et non petendo debitum, videtur facile consensisse, et cessisse juri suo, et ideo alius nondum cœpit esse in mora, et ideo adhuc potest implere votum suum. Verum est tamen considerandas esse morales circumstantias, ratione quarum intelligi posset eum, qui expectat, tacite petere jus suum, et involuntarie pati moras illas, licet fortasse, propter verecundiam, aut reverentialem timorem, vel alios similes respectus, non audeat explicite postulare; quapropter in hujusmodi casu sæpe est necessarium prudentis viri judicium ad discernendum in particulari, quando ille, qui habet tale votum, ita incipiat esse in mora respectu alterius conjugis, ut jam non liceat illi religionem ingredi altero invito, et cogendo illum ad integrum probationis annum denuo expectandum.

10. Dices: ergo in eo casu, quando ad eum statum jam perventum est, poterit is, qui habet votum, aggredi consummationem matrimonii, petendo illud. Patet consequentia ex dictis, quia per se non tenetur ad continentiam ex vi talis voti, nec etiam in eo casu jam tenetur propter vitandum impedimentum religiosi status, quia jam ipse est impeditus ne possit ingredi in vita uxoris; de consensu autem ejus etiam post copulam ingredi poterat. Respondetur, negando consequentiam, quia etiam in eo casu copula est novum impedimentum, quod proinde ipse vitare tenetur, quantum in ipso est. Patet, tum quia quamdiu matrimonium non est consummatum, semper est dissolubile per professionem religionis, quacumque ratione valide fiat; si autem consummetur, vinculum dissolvi non poterit, quantumvis uterque in professione consentiat; tum etiam quia ex hoc sequitur, ut si matrimonium consummetur; alter multo difficilior daturus sit consensum suum, cum oporteat ipsum etiam perpetuam castitatem profiteri. Semper ergo augetur plurimum ex prima copula impedimentum religiosi status, et ideo non licet habenti votum illam petere, etiam in eo casu; licebit tamen reddere, quando ad illas temporis angustias devenit fuerit; et ita est assertio posita quoad hanc partem limitanda.

11. *Tertia conclusio: votum religionis fac-*

tum post sponsalia de futuro etiam jurata, obligat, et dissolvit sponsalia. — Dico tertio: si votum religionis fiat post sponsalia de futuro, etiam jurata, obligat ad ingressum religionis, et consequenter ipsa sponsalia dissolvit; ita Navar., in Sum., c. 22, n. 27, casu 10; Ludov. Lopez, 2 p., Inst. de Matr., cap. 38; Henriquez, lib. 11 de Matr., c. 14, n. 4; Sanchez, lib. 1 de Matr., disp. 46, n. 2; Lessius, lib. 2, c. 41, dubit. 6, n. 54, et alii communiter. Hæc assertio eodem modo explicanda, quo similem de voto simplici castitatis infra ostendemus; est enim eadem utriusque voti ratio, et major quodammodo de hoc voto religionis, quia directe tendit ad altiorem perfectionis statum, quem impedire non debent sponsalia de futuro. Unde confirmatur, nam matrimonium etiam de præsentis, nondum consummatum, non impedit vim et obligationem hujus voti, etiamsi post ipsum matrimonium fiat, ut ex præcedenti assertione patet; ergo multo minus impediunt sponsalia de futuro, etiamsi jurata sint.

12. *Insistentia allata solvitur.* — Dices, juramentum posse impleri simul cum voto, contrahendo nimirum prius matrimonium, et postea ante consummationem ingrediendo religionem. Respondetur imprimis hoc non esse contra assertionem, quia inde non probatur hoc votum non esse validum, aut non obligare ad ingressum religionis, sed ad summum non obligare ad non contrahendum matrimonium cum intentione non consummandi. Quod per se loquendo verum est, secluso omni periculo morali consummandi, sicut infra etiam dicemus de voto simplici castitatis, ubi id latius explicabimus. Dico vero ulterius id non esse necessarium ratione juramenti, imo nec regulariter consulendum. Ratio prioris partis est, quia juramentum illud promissorium conditionem includit melioris frugis, et ideo si solum religionis causa non impletur promissio, non violatur juramentum, in quo excepta fuit illa conditio. Sic enim dicunt jura, non esse transgressorem juramenti, qui in melius illud commutat, c. *Pervenit*, de Jurejurand., c. *Scriptura*, de Voto. Ratio vero posterioris partis est, quia aut regulariter vix potest vitari periculum, aut saltem consultius est, tam propter proprium bonum spirituale, quam propter aliquem honorem alterius conjugis, statim ad religionem transire sine interventu vinculi matrimonii.

13. Huic vero posteriori parti repugnare videtur c. *Commissum*, de Sponsal., ubi in si-

mili casu dicitur, *tutius esse religione juramenti servata prius contrahere, et postea si elegerit ad religionem migrare.* Respondetur tamen primo cum glossa ibi, eum, qui sponsalia juraverat, in casu illius textus non habuisse votum religionis, sed mera et spontanea voluntate ad illam aspirasse, quod non obscure indicat verbum illud *si elegerit*; et ideo non est similis ille casus, quia ibi in contrahendo nullum erat periculum peccati, sicut esse potest in eo qui habet votum; et quamvis in priori esse possit tale periculum, ne illa occasione impediretur status majoris perfectionis, tamen propter reverentiam juramenti voluit Pontifex non esse habendam rationem hujus periculi. Secundo respondetur, illud dici tutius non per se, et in conscientia, nam revera etiam secluso voto est in conscientia tutissimum, et ab omni culpa liberum immediate transire ad religionem, ut etiam glossa et interpretes ibi fatentur, et ratio proxime facta convincit. Sed respectu hominum, et fortasse ad vitandum aliquod scandalum, illud dicitur esse tutius, et tunc etiam ego addendam putarem illam limitationem, scilicet, si absque periculo impedimenti perfectionis status fieri possit. Sed de expositione hujus capituli late egimus lib. 2 de Juramento, cap. tertio, numero secundo.

14. *Notandum in hoc puncto.* — Ex dictis constat ultima assertionis pars, scilicet, sponsalia de futuro per subsequens votum religionis dirimi, quia comparatione illius non obligant. Est autem advertendum, si contingat eum, qui tale votum emisit, implere illud ingrediendo et probando religionem, non tamen profitendo, adhuc teneri ad implendam promissionem sponsaliorum, si alter sponsus velit, quia jam tunc potest sine transgressione voti, qua sublata, non est unde prior promissio vim suam amiserit. Item, quia conditio subintellecta in tali promissione non fuit ita consummata, ut sufficeret impedire vim sponsaliorum, in quo tantum sensu subintelligenda fuit, quia ad bonum et perfectionem animæ non est in alio sensu necessaria. Quocirca, quamdiu votum hoc non consummat, ut sic dicam, per solemnem professionem, suspendit potius quam extinguit sponsaliorum obligationem; vel etiam dici potest votum hoc simul quidem manere cum vinculo sponsaliorum; tamen quamdiu durat et impleri potest, ejus obligationem majorem esse; si tamen illud iterum extinguatur vel impleatur, persona adhuc manente apta ad matrimonium, spon-

salia incipiunt sine impedimento suam obligationem exercere. Et hinc etiam est, ut persona, quæ post sponsalia religionis votum emisit, si sit in mora, possit ad petitionem alterius partis per judicem compelli, ut vel religionem intret, vel, si juste impeditus est, promissionem sponsaliorum impleat; nam cum sponsalia non sint omnino extincta, sed solum vincantur a voto religionis, si hoc non prodit in actum, illa retinet suam vim.

15. *Quarta conclusio: votum religionis factum ante omnia sponsalia obligat ad non contrahendum, neque etiam promittendum matrimonium.* — *Limitatur.* — Dico quarto: si votum hoc fiat ante omnia sponsalia, tam de præsentis quam de futuro, obligat per se ad non contrahendum matrimonium, neque etiam promittendum. Hoc constat, quia omnis contractus, vel promissio contraria tali voto illicita est; hujusmodi autem est matrimonium, et promissio ejus; et ideo in c. *Rursus*, Qui cler. vel vovent., juramentum ducendi uxorem post votum castitatis temerarium dicitur, et non obligare; idem autem est de voto religionis; hoc autem procedit, ut ratio facta ostendit, quando sponsalia fiunt modo repugnante tali voto, nam si fierent sub hac ratione: Si non potero professionem emittere, aut si alia via licita obligatio hujus voti ablata fuerit, ac denique si fiat sub conditione non consummandi matrimonium, et absque periculo, in his casibus nulla erit violatio voti, ut ex dictis patet, et promissio facta obligabit sub conditione posita, quia honesta est. Atque tota hæc doctrina in hoc capite data communis est apud auctores citatos capite præcedenti, et alios in materia de sponsalibus et matrimonio, et adeo clara, ut in eis referendis immorari necesse non fuerit.

CAPUT VI.

UTRUM HOC VOTUM ASSUMENDI STATUM RELIGIOSUM, PER PROPRIAM IRRITATIONEM CESSARE SEU EXTINGUI POSSIT.

1. *Votum potest cessare tribus modis.* — Tribus modis posse aliquod votum, ac ejus obligationem cessare, per irritationem, scilicet, dispensationem et commutationem, diximus tomo præcedenti, tractatu de Voto. An vero hoc votum religionis totidem modis cessare possit, hic specialiter est examinandum, propter illius specialem rationem et reservationem. Quod attinet ad irritationem, solum oc-

currit inquirendum an parentes illud irritare valeant. Notandum vero, quæstionem tantum esse de filiisfamilias, qui et usum rationis jam habent, et adhuc permanent sub parentum regimine et cura; nam de emancipatis, qui patriam potestatem jam sunt egressi, certum est eorum vota non posse a parentibus irritari, præsertim si post pubertatem vel emancipationem ab ipsis sunt emissa vel confirmata.

2. *Filii puberes et impuberes quando dicantur, et sint.* — Filios vero familias in duos ordines distinguere possumus. Sunt enim quidam impuberes, alii majores. Impuberes dicuntur usque ad certam ætatem a jure præscriptam; nam, juxta antiquum jus, dicitur annus pubertatis decimus quartus completus in masculis; duodecimus vero item completus in feminis, c. *Ex litteris*, et c. *Puberes*, de dispensatione impuberum, quæ jura loquuntur de anno pubertatis in ordine ad matrimonium; in ordine vero ad religionem et professionem, loquitur c. *Ad nostram*, et c. 1 et 2, eodem tit., in 6. Ibi tamen sermo est de viris, de feminis enim nihil dicitur; Glossa vero, in Clementina *Eos*, de Regularibus, 12 annos dicit in femina sufficere; et idem sumitur ex c. *Virum* de Regularibus. Nunc vero anni pubertatis quoad effectum profitendi in religione, tam in viris quam in feminis, in 16 ætatis anno jam completo, definiti sunt per Concilium Tridentinum, sessione 25, c. 15, de Regularibus. Quoad præsentem vero quæstionem de voto simplici assumendi statum religiosum, annus pubertatis hodie computandus est juxta jus antiquum; nam circa vota simplicia nihil quoad hoc innovavit Concilium Tridentinum, vel aliud jus novum, ut recte annotavit Palac., in 4, dist. 38, dis. 3, proindeque prædictus annus pubertatis est decimus quartus in viris, et duodecimus in feminis. Qui autem ætatem illam jam transegerunt, puberes seu majores dicuntur. His positis, ad quæstionem accedamus, quæ inquirat quid possint parentes in filios circa irritationem voti assumendi statum religiosum, quæ ex dictis lib. 6 de Voto est definienda.

3. *Prima conclusio: parentes possunt directe irritare omnia vota filiorum impuberum.* — Dico ergo primo, parentes posse etiam directe irritare omnia vota filiorum impuberum, nullo excepto, sive sint realia, sive personalia; sive temporalia, sive perpetua; castitatis, vel religionis; sive sint vota de consiliis, sive etiam præceptorum observatione. Hæc est

communis Theologorum sententia, quam bene probat Sot., lib. 7 de Just., q. 3, art. 2; Navarrus, c. 12, n. 64. Consentit Sylvest., et Summistæ omnes. Hæc assertio satis probata manet ex lib. 6 de Voto, c. 6, a n. 2, ubi generatim ostendimus, esse in patre hanc potestatem. Et ratio nunc breviter est, quia, licet pater prohibere alias non possit observantiam præcepti, semper tamen potest tollere obligationem additam ex voto. Nam filius jure naturæ ita est sub patris potestate, ut ante usum rationis voluntate patris regi debeat; unde voluntas patris voluntas filii censetur. Postquam autem filius incipit uti ratione, quamvis jam possit libere operari, quia tamen pro aliquo tempore habet usum rationis nimis imbecillum ac tenuem, ratio naturalis dicitur ut pro eodem a voluntate patris pendeat, saltem quoad firmitatem obligationis, ita ut non sit omnino firma, donec pater illam approbet, quæ ratio maxime militat in obligatione votorum, quorum in conclusione meminimus. Unde recte Sylv., verb. *Votum*, §, n. 3, differentiam in hoc constituit inter uxorem et filium impuberem, quod illa potest aliqua vovere, quando materia nullo modo præjudicat marito, quia alioquin est sui juris, et habet potestatem deliberatam; filius autem impubes ita est sub parentibus, ut voluntas eorum quodammodo illius censeatur saltem quoad hoc, ut sine illa non possit complere, et firmiter se obligare.

4. *Parentes non possunt irritare votum solemne castitatis annexum sacris ordinibus, si filius impubes ordinetur voluntarie.* — Major adhuc dubitatio est de filiis post annos pubertatis, utrum possit pater votum religionis eorum irritare ante pubertatem emissum; quæ tractari solet de voto solemnem et simplici religionis; sed in solemnem jam nullam habet quæstionem. Aut enim est votum solemnem ordinis aut professionis in religione. De primo, certum est apud omnes non posse irritari a parentibus, si contingat impuberes voluntarie in sacris ordinari; quanquam enim illud grave peccatum sit, tam ex parte ordinantis, quam ordinati, tamen ordinatio tenet, et consequenter votum castitatis illi annexum ratum omnino est et firmum, saltem ex statuto et consuetudine Ecclesiæ, ut infra suo loco latius dicemus. Votum autem solemnem professionis irritatione non indiget, quia irritum per se est, si ante annos pubertatis fiat; imo nunc necessaria est ætas 16 annorum, juxta Concilium Tridentinum, sess. 25, c. 15. Unde

licet olim, transacto anno et die, pater non posset irritare tale votum filii, c. *Puella*, 20, q. 2, nunc necessarium est ut prædicta ætas sit completa ad hoc, ut tale votum ratum sit; non posset tamen nunc pater filium, vel filiam, quæ annum 14 jam explevit, extrahere e monasterio contra voluntatem ejus; nam, licet religiosus nondum sit, potest tamen velle ibi esse ut probetur, ac tandem suo tempore profiteatur; et in hoc sui juris jam est; de quo etiam infra latius in proprio loco.

5. *Omisso ergo voto solemnem, de simplici aliqui censent, licet factum sit ante pubertatem, solo tractu temporis ita firmari, ut post illam ætatem completam irritari a patre non possit, sive pater consenserit, vel sciverit votum, sive non; et sive puer denuo illud confirmaverit in adulta ætate, sive de illo nihil amplius cogitaverit; ita tenet Sot., lib. 7 de Justitia, q. 3, art. ultim., in fin., quem sequitur Aragon, 2. 2, q. 88, art. 9. Ratio est, quia jus non dat potestatem patri irritandi tale votum, nisi pro tempore pueritiæ, et ante pubertatem. Ergo, transacto illo tempore, patris etiam potestas cessavit. Secundo, quia dominus potest irritare votum servi, dum est servus; si autem jam factus est liber, non poterit irritare illud, etiamsi in servitute fuerit emissum; ergo similiter, etc. Tertio, quia persona jam non subest potestati patris; ergo nec vota. Pro hac sententia citari solet Angel., sed immerito, quia verb. *Votum*, 2, n. 6, sententiam habet singularem; nam de voto religionis facto ante pubertatem censet omnino non obligare etiam post pubertatem; et ideo de hoc voto sentire non potuit cum dictis auctoribus, ut per se constat. De aliis autem votis impuberum, fere idem sentit quod de votis puberum: et de votis quidem realibus, ait posse irritari usque ad 25 annum; de aliis vero tantum dicit posse irritari. Nec aliud explicat. In eo autem quod posuit terminum illum 25 annorum, etiam pro puberibus, favet prædictæ sententiæ, ut mox explicabo.*

6. *Secunda conclusio: parentes possunt irritare post annos pubertatis vota filii impuberis.* — Nihilominus dico secundo: probabilis est talia vota posse irritari a parentibus, quam sententiam tenet Cajet. 2. 2, q. 8, art. 5. Eandem secutus est Navar., c. 12, n. 71; et Wald., 3 p. Candelabri, c. 14, n. 100; Ludov. Lopez, 1 p., c. 48. Ut vero melius intelligatur et confirmetur hæc sententia, distinguamus varios status talium votorum, et certa ab incertis separemus. Primo ergo fieri potest ut

filius perveniens ad ætatem puberem confirmaverit tale votum; et tunc certum est jam non posse irritari sicut antea, sed computandum esse sicut alia vota post pubertatem emissa, de quibus statim. Ratio est, quia per illam confirmationem, est tanquam de novo emissum. Solum in hoc quæri potest an hoc habeat locum, solum quando confirmatio fuit expressa per distinctam voti recogitationem ac voluntatem, vel sufficiat tacita, sicut solet sufficere in professione, etiam ad validandam illam; videtur enim inde sumi argumentum a fortiori, ut hic etiam tacitus consensus sufficiat. Dico tamen hic non habere locum tacitam confirmationem, sed necessariam esse expressam. Ratio est, quia votum illud non fuit nullum, sed validum, licet infirmum; unde quamdiu non accedit voluntas expressa confirmandi, vel denuo emittendi illud, solum potest intercedere voluntas implendi illud; per hanc autem voluntatem nunquam firmatur tacite id quod erat infirmum, sed solum ejus obligatio expletur, quæ vere inerat.

7. *Confirmatur.* — Explicatur et confirmatur exemplo professionis tacitæ, de qua dicunt Doctores omnes, si professio prior fuit nulla, nunquam tacite iterum fieri, quamdiu prior professio servatur sub existimatione valoris et obligationis illius, ut patet ex Cajet. 2. 2, q. 189, art. 5; Navarr., c. 12, n. 71, et in consiliis, tit. de Regularibus, sæpius; et Sylv., verb. *Matrimonium*, q. 10; et Doctores communiter, c. 1 de Regularibus, in 6. Cujus ratio est, quia illa existimatio et ignorantia impedit novam voluntatem fovendi, et facit ut solum habeatur voluntas implendi votum existimatum, quæ non satis est ad denuo fovendum. At vero in præsentem semper adest non falsa, sed vera existimatio obligationis voti, et ex illa servatur. Ergo si nulla alia adest voluntas, illa non satis est ad firmandum votum; ideo hic nihil oberit, sive intercedat ignorantia existimando illud votum esse inde omnino firmum, et non posse irritari, sive semper agnoscat ut votum infirmum et irritabile, quia utroque modo non confirmatur per solam continuam observationem sine expressa voluntate confirmandi illud. Quia si ignorantia prædicta intercedat, res est per se clara; imo tunc etiam expressa voluntas non sufficeret, ut sentiunt Cajetanus et Navar., quia si puer post 14 annum vult perpetuo servare illud votum, quia putat jam non esse irritabile a parente, illa ignorantia tollit perfectum voluntarium, et ex hac parte impedit ne

votum confirmetur. Nam qui sic operatur, potius supponit votum esse firmum, et ideo vult servare illud, quam velit illud confirmare. Si vero adsit vera existimatio, etiam tunc illa observantia non procedit ex eo quod tale votum cognoscatur esse infirmum, ut ea ratione præsumatur voluntas firmandi illud; sed procedit solum ex eo quod cognoscitur esse obligatorium. Et ideo nihil inde colligi potest, nisi voluntas servandi votum, quæ non sufficit ad illam firmitatem addendam. Est ergo necessaria expressa voluntas.

8. *Tertia conclusio: si pater confirmavit votum filii post annos pubertatis, jam non potest amplius irritare.* — Secundo, fieri potest ut ex parte voventis nulla facta fuerit confirmatio, fuerit autem ex parte patris. Et tunc quod ad præsentem quæstionem attinet, certum existimo non posse patrem amplius tale votum irritare. Tamen ut generalius rem definiamus, distinctione opus est. Aut enim postquam pater habuit ratum illud votum, jam filius excessit annos pubertatis, vel infra illos adhuc permanet. In priori casu, certum existimo jam non posse patrem tale votum irritare; hoc saltem convincent rationes prioris sententiæ. Item quia votum illud jam fuit omnino firmatum per eum qui habebat potestatem, et totum tempus, pro quo illi data est potestas, jam est elapsum; ergo non potest amplius irritare. Alias talia vota semper pro toto tempore vitæ manerent infirma, quantumvis pater illa rata habuisset; quod plane est absurdum, nulloque fundamento affirmari potest. Et idem judicium est, si pater intra pubertatem votum ignoravit, et quamprimum illud resevit post pubertatem, illud confirmavit; jam enim amplius irritare illud non potest. Et hoc solum est quod ad præsens dubium pertinere poterat.

9. *Quarta conclusio: si pater ratum habuit tale votum intra annos pubertatis, adhuc intra illos potest irritare.* — Adde vero in alio casu rem esse dubiam; ut, verbi gratia, si filius 13 anno ætatis votum religionis fecit, et pater statim illud ratum habuit, an possit nihilominus illud irritare toto anno sequenti, quamdiu ætas 14 annorum impleta non est. Nam ex dictis de prælati religionum videtur sequi pars affirmans. Nam prælatus potest valide irritare votum a se confirmatum, etiamsi irritando peccet; ergo idem dicendum est de patre, saltem pro eo tempore pro quo durat potestas ejus in filium, sicut jurat potestas prælati in religiosum. In contrarium vero facit,

quia jam ille actus votendi fuit omnino traditus Deo per consensum utriusque voluntatis, a quibus pendere poterat; ergo non potest amplius irritari, quia jam non manet sub dominio patris. Nec videtur esse simile de religioso, quia ille manet semper subditus quoad materiam, et ideo saltem ex parte materiæ poterit semper votum illius valide irritari a superiore, quod in religioso fere pro eodem reputatur, quia ejus subjectio perpetua est. Hic autem materia non est subdita patri, nisi forte pro tempore quo durat minor ætas; unde quoad hoc verum est posse patrem nolle, ut ante inchoatam pubertatem tale votum impleatur; non tamen videtur posse illud auferre quoad vinculum ipsum, propter rationem factam. Atque hæc pars est satis probabilis; et in eam superiori tomo, tract. de Voto, lib. 6, c. 6, n. 16, et c. 8, n. 7, magis inclinavi. Nihilominus oppositam, re nunc maturius considerata, probabilior censeo. Moveor primo ex potestate prælatorum religionis ad irritanda vota subditorum, quæ propter similem licentiam seu confirmationem non amittitur, ut eodem lib. 6, c. 8, ostendi. Secundo, quod voluntas pueri pro toto illo tempore semper est infirma, et patri subjecta. Et ideo confirmatio patris semper habet tractum successivum durante illa ætate, ut non intelligatur plene et absolute facta, donec illa ætas consummata sit; nec pater confirmando votum abdicavit se potestate patria in filium etiam quoad illum effectum. Et ideo si illa utatur, validum efficit actum, licet ex alio capite male sua potestate utatur, si sine causa illud irritet.

10. *Quinta conclusio: si pater nunquam confirmavit tale votum filii impuberis, potest illud irritare post annos pubertatis.* — Tertio, potest fieri ut pater nunquam confirmaverit tale votum. Quod duobus modis potest accidere. Primo, quia illud omnino ignoravit; secundo, quia licet sciverit, suspendit voluntatem ab actu, et nec approbare voluit, nec irritare. In utroque casu censeo veram secundam opinionem supra positam, sed in priori magis certam, quia votum illud a principio fuit infirmum, et nunquam firmatum fuit, neque a vovente, neque a patre; ergo semper est infirmum; ergo, quantum est ex se, semper est irritabile; sed in patre non deest potestas, quia illam a principio habebat, et illam non exercuit tacite vel expresse votum confirmando, et per solam temporis successionem illam non amisit, quia nulla lege limitata est

illa potestas, ut solum ac necessario debeat exerceri antequam filius annos pubertatis attingat, sed solum ut circa vota pueritiæ exerceri debeat. Itaque objective (ut sic dicam) respicit illa potestas filium impuberem, et actus talis ætatis; non tamen secundum coexistentiam tantum durat, aut operari potest, quamdiu durat ætas impuberis; sed semper, dummodo respiciat actus pueritiæ ut sic.

11. *Instantia solvitur. — Confirmatur.* — Confirmatur, quia votum illud a principio inclusit hanc conditionem, Nisi pater contradixerit, ut D. Thomas hic, et omnes fatentur; ergo semper manet pendens ab illa; ergo quotiescumque illa ablata fuerit, cessabit votum. Dices, conditionem intelligi, Si non contradixerit intra debitum tempus, scilicet, ætatis puerilis. Sicut etiam limitanda est illa conditio, Si non contradixerit, antequam confirmetur. Respondeo hanc posteriorem non esse limitationem, nec esse necessariam additionem, quia licet votum sub ea conditione simpliciter sumpta fiat, quando in majori ætate postea confirmatur, tollitur conditio, quia veluti de novo fit absolute votum. Prior vero limitatio petit principium, nam de hoc disputamus; filius enim ex speciali sua intentione non apponit talem limitationem, imo sæpe ipsam conditionem excludit, sed jure ipso intelligitur posita; in jure autem nulla talis limitatio habetur, nec certa aliqua ratione colligitur, cum votum illud non confirmatum semper habeat eadem imperfectionem, et potestas hæc data sit parentibus, ut subveniant imperfectionibus imprudentis filiorum. Quæ ratio semper habet locum respectu actus præteriti, ut factum fuit ex imperfecta prudentia, et immatura ætate, etiamsi alias tempus ætatis elapsum sit, quod videtur valde materiale. Confirmatur a simili argumento textus in cap. ult. de Sent. excomm., ubi conceditur Episcopis facultas absolvendi ab excommunicatione canonis, Si quis suadente, pueros qui ante annos pubertatis in eam inciderunt. Et additur absolutionem posse eis dari, sive ante, sive post annos pubertatis postulent se absolvi; subjungiturque optima ratio, quæ ad rem præsentem facit, cum propter defectum ætatis, in qua fuit commissus excessus, rigor sit mansuetudine temperandus. Quia ergo ratio illius indulgentiæ non est defectus ætatis, in qua absolutio datur, sed in qua delictum committitur, ideo illa extensio merito fit; sed in præsentis ratio hujus irritationis non est defectus ætatis, in qua irritatio datur, sed in qua

votum fit; ergo similis extensio hic est admittenda. Unde optime ibi Panorm., n. 2, et Felin., n. etiam 2, ex eo textu colligunt, beneficium semel indultum minori, ex quo incipit habere locum, non extingui per supervenientiam majoris ætatis. Quod autem votum in minori ætate factum possit irritari a patre, est beneficium minori concessum; non ergo tollitur per solam ætatem sine nova voluntate; denique favores ampliandi sunt.

12. Atque hæc rationes ostendunt idem esse dicendum, etiamsi pater sciverit votum filii ante annos pubertatis, si illud non confirmavit positive. Nam, licet tunc illud non irritaverit, potest postea irritare. Sicut si mihi data esset potestas ad dispensandum vota omnia facta ante 30 annum ætatis, possem illa dispensare etiam in senibus, seu grandioribus, quamvis antea illa sciverim, et illa non dispensaverim, quia illa potestas non respicit ætatem quam habet vovens cum dispensatur, sed quam habuit cum vovit. Et prior scientia ejus qui potestatem habuit dispensandi, non impedit, nec minuit potestatem ejus, quia liberum ei est uti sua potestate cum voluerit, dummodo circa suum objectum et materiam operetur; ita ergo est in præsentis. Solum potest difficultatem facere, quod Num. 30 dicitur: *Si pater audierit et tacuerit, rea erit*, etc., ubi solum silentium paternum post cognitionem voti censetur sufficiens voti confirmatio, ut amplius irritari non possit. Expendit autem Cajetanus ibi, in Hebræo, pronomen *ei*, scilicet, si tacuerit ei; quo significatur non sufficere quod pater quomodocumque sciat et taceat, sed oportere ut requisitus a filio petente facultatem impleadi votum suum, taceat; tunc enim tacendo consentire videtur, et ita interpretatur legem illam. Adde vero etiam hoc modo interpretatam legem illam habuisse tunc vim obligandi in conscientia, nunc autem non habere, sed inspiciendam esse veritatem. Si enim pater etiam requisitus tacendo non habuit voluntatem confirmandi votum, sed solum suspendendi, et permittendi pro tunc, non manet votum firmum, sed potest illud irritare postea, et licite, et valide, in quocumque tempore; dum tamen non irritat, filia tenetur obligatione voti, et ad illud implendum, prout in dicto cap. dicitur, et ex dictis constat. Si vero habuit animum confirmandi et approbandi votum, confirmatum manet; et ita de illo servanda sunt, quæ in secundo puncto diximus.

13. *Fundamentum contrariæ opinionis dis-*

solvitur. — Fundamentum Soti ex dictis solutum est; jam enim ostendimus quomodo per solum lapsum ætatis puerilis non fuerit transactum tempus, in quo pater potest uti sua potestate circa vota illi subjecta, unde quoad illa semper manet persona subjecta respective, id est, secundum opera illius ætatis, licet secundum præsentis ætatis actum non sit ita subjecta. Exemplum autem quod de servo afferebatur, non est simile, quia votum servi non est directe irritabile in seipso, sed solum ratione materiæ; et ideo mutata materia, auferitur omnis imperfectio ejus, propter quam solam erat irritabile, ut alibi diximus.

14. *Sexta conclusio: votum religionis aut castitatis a filio pubere factum nullo modo potest a patre irritari.* — Dico tandem tertio, votum religionis aut castitatis esse validum, nec irritabile a patre directe vel indirecte, tam simplex quam solemne, a filio pubere factum, etiam invitis parentibus. Est sententia communis Doctorum omnium, S. Thomæ, 2. 2. q. 88, art. 8 et 9; et infra, q. 189, art. 2; Cajet., Aragon., eisdem locis, aliorumque Theologorum in 4, d. 88; præsertim Dur., q. 1; Richar., et Supplem. Gabr., Summistæ, verb. *Votum*, et verb. *Religio*, ubi Sylv., *Religio*, 2, q. 15, et *Votum*, 3, q. 6; Navar., c. 12, n. 64; Summa Confessorum, lib. 1, tit. 8, q. 30, ubi refert Innocentium, Hostiens. et alios. Idem habent expositores in c. 30 Numer., Nicol. de Lira, Abulens., Carthus. et alii, et habetur expresse in c. *Si in qualibet*, et c. *Puella*, 20, q. 2, ubi Turrecrem. et alii. Sumitur etiam ex c. *Ad nostram*, ubi Doctores, de Regularib., et ex l. *Deo nobis*, § Hoc etiam, C. de Episc. et cler.; et in Auth. *de Sanctiss. Episc.*, c. 41. Ratio vero satis constat ex dictis, quia tale votum ex parte voventis perfectum est, et ex parte materiæ non præjudicat parenti, quia in his quæ spectant ad statum propriæ personæ, et præsertim in ordine ad divinum obsequium, filius habet plenum dominium sui ipsius. Hic vero duplex occurrebat cum hæreticis disputatio. Prior, an liceat vel expediat hominibus in juvenili ætate perpetuam castitatem vovere, aut religionem profiteri etiam ex voluntate parentum. Posterior est, an filiis in quacumque ætate liceat ingredi religionem invitis parentibus. Hæretici enim hujus temporis utrumque negant; vera autem et sana doctrina utrumque affirmat et approbat, per se loquendo, et remotis extrinsecis et accidentalibus impedimentis. Sed de hac re infra in proprio loco disputandum est; legatur

Waldens., libro tertio de Sacramentalib., tit. 9 c.; et Bellarm., libro secundo de Monach., c. 35 et 36.

15. *Ultima conclusio: Prælati non potest irritare votum religionis arctioris a subdito factum.* — Ultimo, inquiri posset hoc loco de potestate quam habent prælati religionum erga subditos ad irritandum votum religionis, si forte illud emittant. Circa quod, dubium tantum esse potest circa votum transeundi ad arctiorem religionem, an illud irritare valeant. Sed de hoc jam tractavimus superiori tomo, tract. de Voto, variis in locis, videlicet lib. 3, c. 6, n. 23, et lib. 6, c. 7, n. 9, et c. 10, n. 16, ibique cum communi Doctorum sententia diximus, non habere potestatem prælatos ad hoc votum irritandum. Videri etiam potest Sanch., in Decal., lib. 4 de Voto, c. 33, n. 2.

CAPUT VII.

QUODNAM SEU QUALE RELIGIONIS VOTUM SIT RESERVATUM QUOAD DISPENSATIONEM SEU COMMUTATIONEM.

1. *Votum religionis ab Ecclesia non approbata non est Papæ reservatum.* — Supponimus ex tomo præcedente, tract. de Voto, lib. 6, c. 21, quinque esse vota Summo Pontifici reservata quoad dispensationem et commutationem, unumque ex illis esse votum religionis. Nunc vero inquirimus quinam religionis modus sub hac reservatione comprehendatur; supponendum vero est, ex dictis libr. 2 hujus tractatus, nomen religionis hic proprie accipi pro statu vero et proprio religionis, qui, ut talis sit, debet esse ab Ecclesia approbatus; alioquin non est vera religio, ut supra diximus, ac propterea omnia vota pertinentia ad alios vivendi modos, quantumvis honestos et laudabiles, non sunt vota religionis, et ideo non sunt reservata, sed per Episcopum dispensari possunt.

2. *Votum religionis dupliciter accipi potest.* — Secundo est observandum, votum religionis dupliciter accipi posse. Primo, pro voto, seu votis quibus status ipse religionis quasi formaliter constituitur, ut sunt vota paupertatis, castitatis et obedientiæ. Secundo, pro simplici promissione assumendi talem statum. Et utroque modo verum est votum religionis esse Papæ reservatum; tamen, juxta communem sensum Doctorum, in hoc puncto præcipue accipitur votum religionis posteriori modo; nam de aliis votis, quoniam solemnia regulariter

sunt, non solum certum fuit semper esse reservata Summo Pontifici, sed etiam adhuc aliqua controversia est, an ipse possit in illis dispensare, quam infra suo loco tractabimus. Quia vero nunc aliquis status religionis per vota simplicia constituitur, indubitato tenendum est, etiam illa vota esse reservata, et a solo Summo Pontifice, vel ex ejus expressa commissione dispensabilia, quod in votis coadjutorum et scholarium Societatis manifestum est ex Bullis Pontificiis, et ex aliis quæ infra suo loco afferemus, ex quibus etiam constabit, hanc fuisse perpetuam Ecclesiæ consuetudinem, ut privati Episcopi non possint ex vero et proprio religioso facere non religiosum, quod tamen fit quando in votis illis, quibus religiosus formaliter constituitur, dispensatur.

3. *Conclusio: votum religionis sive generaliter, sive specialiter factum, est reservatum.* — Atque hinc ulterius colligimus, loquendo de voto religionis alio modo magis usitato pro simplici promissione assumendi statum religiosum, illud votum generaliter accipiendum esse pro promissione cujuscumque status religiosi, dummodo proprie et simpliciter religiosum constituat; duobus enim modis potest tale votum fieri. Primo, generatim de religione nullam in particulari determinando; secundo, determinate de hac vel illa religione, et utroque modo tale votum reservatum est sine ulla restrictione. Et ratio est, quia utrumque absolute est de statu religionis. Nam quælibet species continet in se genus, unde votum talis religionis votum religionis est. Et e converso, genus non est extra species; et ideo votum religionis absolute factum in aliqua determinatione impleri debet. Et ideo omnis religio, quæ sufficiens est ad implendum illud generale votum, est etiam sufficiens ut votum de illa in particulari factum sit etiam reservatum.

4. *Votum ingrediendi Societatem in particulari, est reservatum.* — Ex quo infero primo, votum ingrediendi Societatem in particulari esse reservatum, non solum quia etiam in ea religione fit solemnis professio, ad quam potest illud votum religionis terminari, verum etiam si definite fiat de statu aliquo hujus religionis, qui solis votis simplicibus formatur et consummatur. Ratio est, quia etiam tale votum est simpliciter vere ac proprie votum religionis, sicut status ille vere ac proprie religiosus est. Item quia votum religionis absolute factum sufficienter impletur assumendo illum statum. Imo votum alterius religionis,

in qua solemnis professio fit, juxta Pontificum concessionem et declarationes, sufficienter impletur ingrediendo Societatem, et prædicta vota in ea emittendo, ut constat ex compendio privilegii ipsius Societatis, verb. *Communitatio*, 2. Quod si quis objiciat, ante natam Societatem votum religionis reservatum tantum fuisse illud, quod continebat promissionem in ordine ad professionem solemnem religionis, respondetur, etiamsi hoc demus, nihilominus Ecclesiæ usum et institutionem declarasse, id non fuisse ob necessitatem juris, sed facti, id est, non fuisse quia formalis ratio religionis id postularet, sed quia fortasse non erat verus ac proprius religionis status, qui solis votis simplicibus constitueretur. Instituto autem hoc statu, votum religionis ex se illum etiam comprehendit. An vero ante Societatem fuerit in Ecclesia hujusmodi status, infra suo loco disputabimus.

5. *Votum religionis clericorum militantium est reservatum.* — *Votum religionis militaris Sancti Joannis est reservatum.* — *Votum religionis militaris in aliis religionibus militaribus non est reservatum.* — Secundo intelligitur ex dictis, an votum assumendi religionem militarem sit reservatum, necne; id enim maxime pendet ex alia quæstione, an ille status sit vere et proprie religiosus, non solum secundum primam institutionem, sed prout nunc est in usu. Illa vero nunc prætermissa (infra enim occurret commodior locus), in præsentem distinguendum censeo; habent enim hæc religiones duas partes, clericorum, scilicet, et militum. Quod ergo attinet ad statum clericorum, non dubito quin votum religionis de illis in particulari reservatum sit, quia illi sunt veri religiosi, veramque professionem faciunt, et vota etiam solemnia emittunt. Item quia votum religionis absolute factum in qualibet illarum sufficienter impletur, nisi de intentione voventis aliud constiterit, ut recte Cordub., in Summ., q. 148. De militibus autem subdistinguendum. Aut enim loquimur de militibus Sancti Joannis, et si qui sunt alii qui ita profitentur religionem, ut uxorem valide ducere non possint; et votum talis religionis in particulari reservatum esse censeo, quia existimo tale votum esse veræ et propriæ religionis, et quia absolutum votum religionis etiam posset impleri illa religione militari suscepta, nisi intentio voventis obstet; quamvis oppositum censeat Corduba supra, in quo non loquitur consequenter. Nam infra, q. 178, docet talem esse religiosum statum